

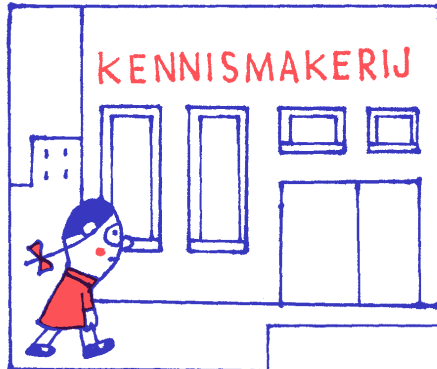
Het verhaal van **DE KENNISMAKERIJ**

Proeftuin van Bibliotheek Midden-Brabant

Door Eef van Eerdewijk met tekeningen van Jeroen de Leijer

Het verhaal van
DE KENNISMAKERIJ

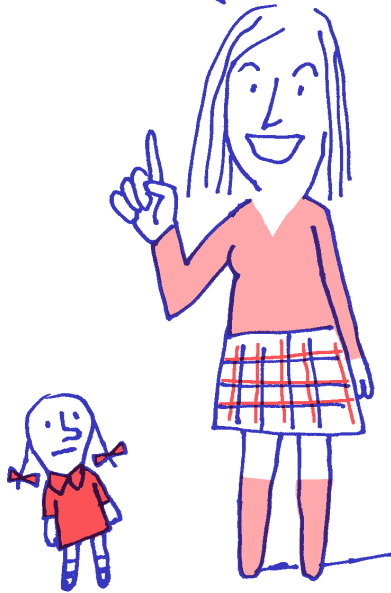
Welkom in
DE BIBLIOTHEEK
VAN DE TOEKOMST

"The mission of librarians is to improve society through facilitating knowledge creation in their communities"

David Lankes

(professor, writer & thinker in bibliotheek- en informatiewetenschap)

De bibliotheek bevindt zich in het hart van de samenleving. De rol en de positie van de bibliotheek in onze samenleving is aan grote veranderingen onderhevig. Door de opkomst van nieuwe media en wijzigingen in consumptiebehoeften is het nodig deze rol en functie van bibliotheken opnieuw vorm te geven.

DE CORE BUSINESS BLIJFT

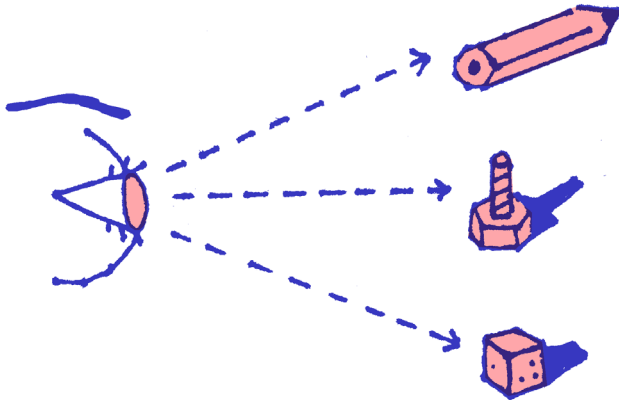
DE BIBLIOTHEEK VAN DE TOEKOMST
moet een virtuele en fysieke plek zijn voor

— KENNIS

het bewaren, verzamelen, creëren en delen van Kennis & Verhalen

Bibliotheek Midden-Brabant bestaat meer dan 100 jaar.
Daarvan hebben we ons 90 jaar beziggehouden met boeken,
10 jaar lang lag de focus op mensen. De laatste jaren -én in de
toekomst- richten we ons op de mensen en de maatschappij.

#maatschappelijkemeerwaarde

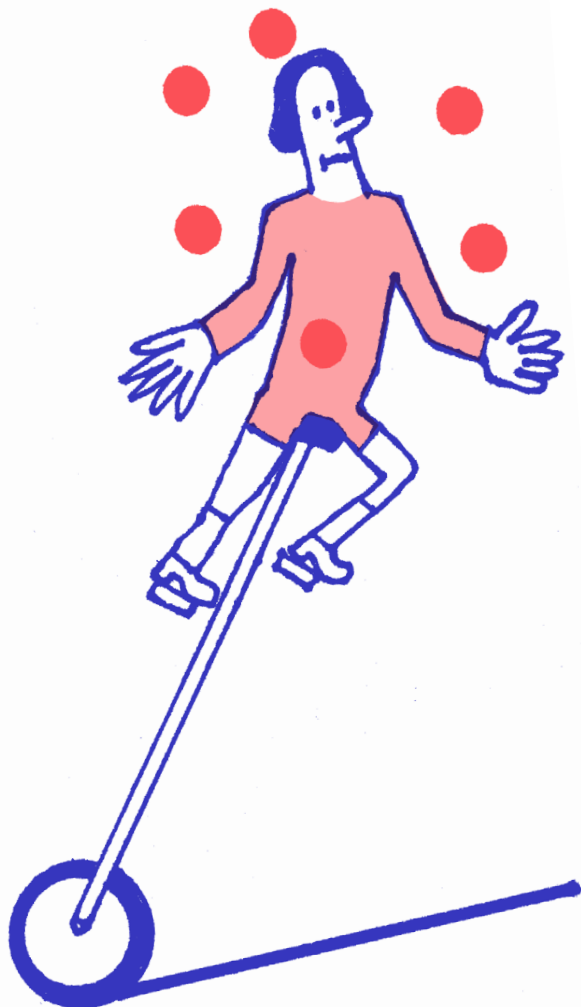
ONDERSCHIEDEND VERMOGEN

kennis

— BELEVING

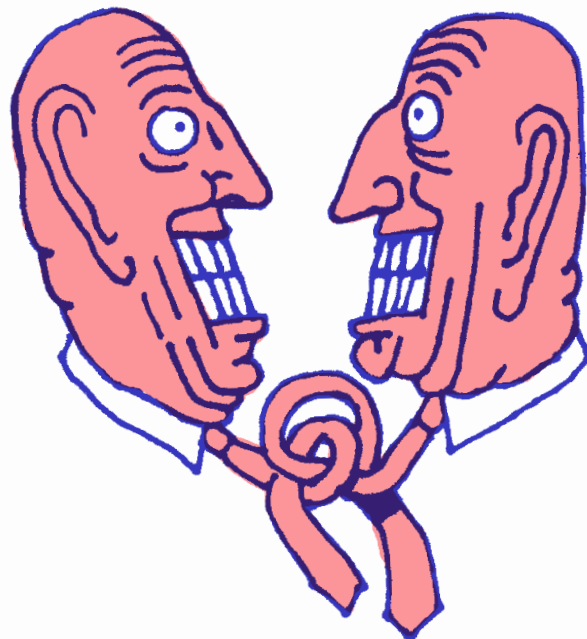
de inspirerende plek voor het opdoen van ervaringen
en het verkrijgen van inzichten

Beleving

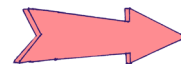
— ONTMOETING

een aangename plek om te vertoeven, waar iedereen welkom is,
iedereen komt en iedereen te ontmoeten is

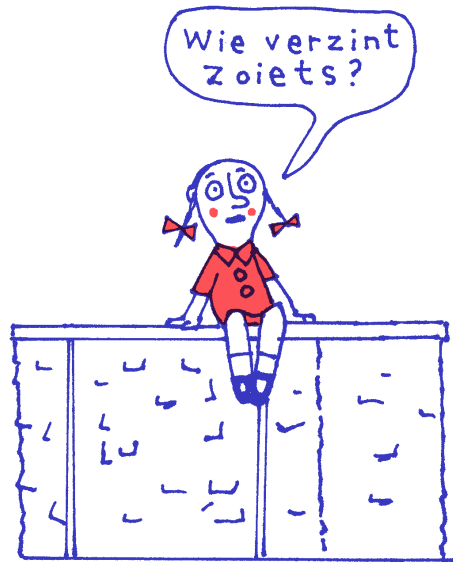
ONTMOETEN

De bibliotheek stimuleert en organiseert het creëren, delen en toegankelijk maken van kennis en verhalen. Aan de hand van een rijke collectie, maar ook door een podium te bieden en een werkplaats te creëren. Dit doen we samen met andere organisaties en met onze gebruikers.

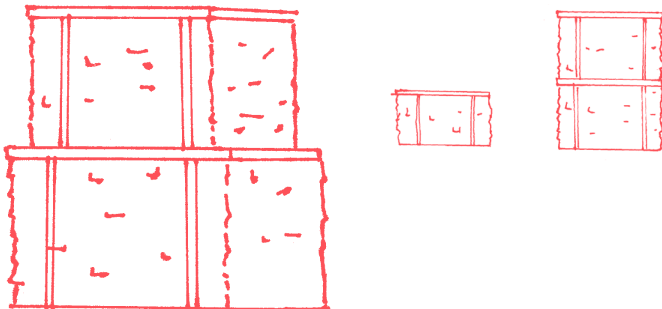
ENTER DE
KENNISMAKERIJ

De Kennismakerij is als proeftuin ontstaan als voorloper van de verhuizing van Bibliotheek Tilburg Centrum naar de Lochal in de Spoorzone. Met een bijzondere inrichting die ook wel symbolisch is voor de transitie van de bibliotheek.

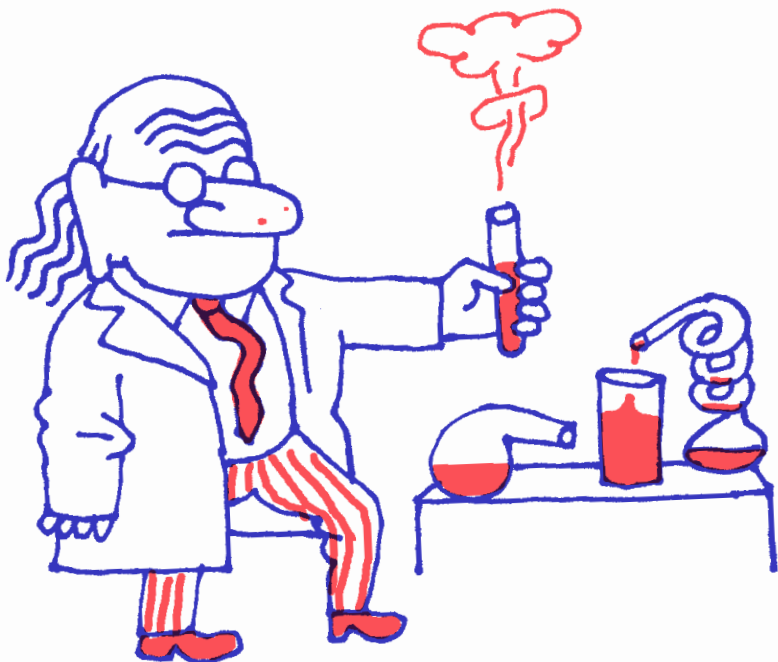
Het idee van deze grote blokken met gerecycled papier kwam van buurtgenoot Suzy Chong. Zij won een ontwerpwedstrijd van de Academie voor Architectuur. De gigantische balen papier werden gesponsord door CVB Ecologistics.

Motto: No paper to waste!

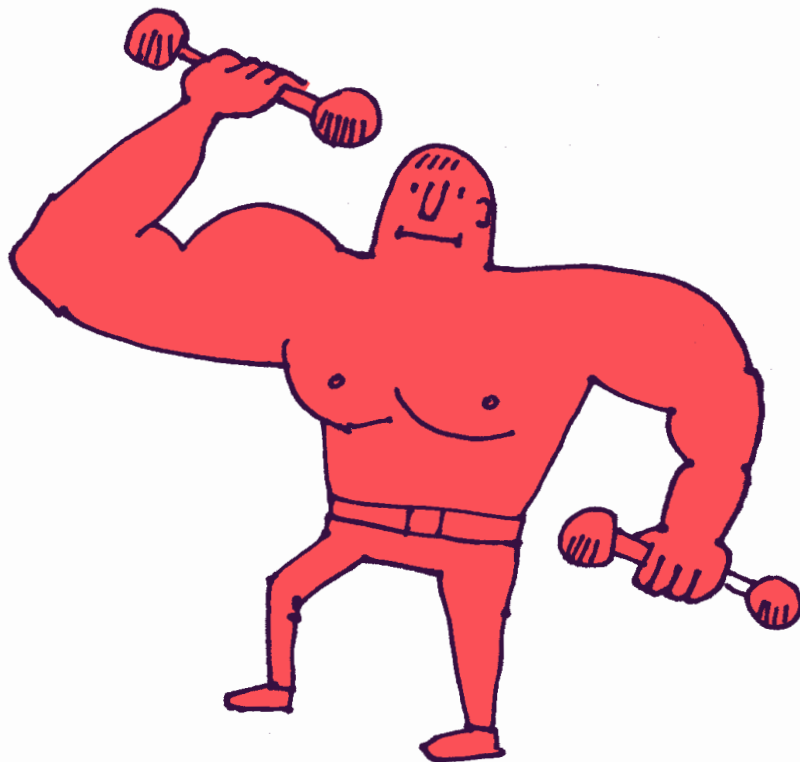

De 4 kernwaarden die fysiek ook duidelijk aanwezig zijn op onze bijzondere locatie zijn:

ONTDEKKEN

ONTWIKKELEN

ONTSPANNEN

In september 2014 zijn we gestart. Zonder een plan, maar wel met een opdracht: op experimentele wijze vormgeven aan Bibliotheek Nieuwe Stijl.

Net voor de opening werd een team van Programmamakers samengesteld. Een klein team met een paar collega's die al werkzaam waren binnen de bibliotheek, maar vooral ook met mensen die speciaal voor de Kennismakerij bij de bibliotheek gingen werken. Een team dat elkaar goed aanvult met verschillende netwerken en expertises.

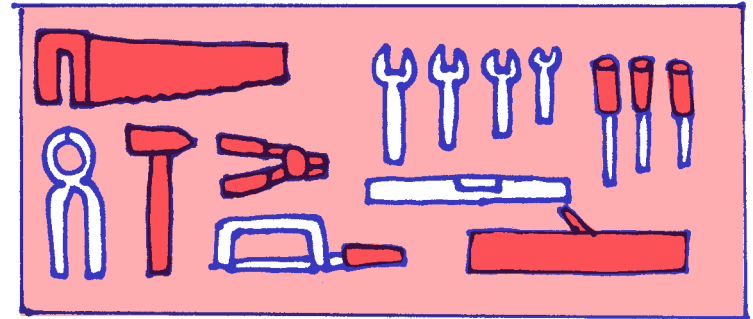
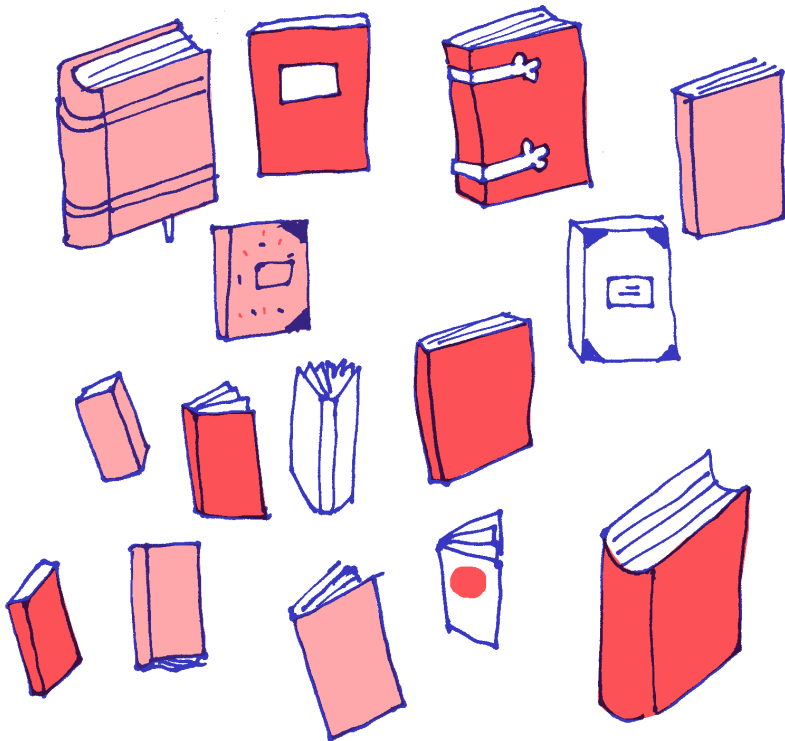
Ondernemende en maatschappelijk betrokken types die je nu 'verbinders' zou noemen. De aandachtspunten die daarbij goed vertegenwoordigd waren en zijn:

Het team werd aangevoerd door de manager van Bibliotheek Tilburg Centrum -de vestiging die samen met het concept de Kennismakerij beoogd was te verhuizen naar de LocHal in de Spoorzone- en het Hoofd Innovatie van BMB, die later ook Projectleider van de LocHal zou worden. Het Kennismakerij team is een team zonder hiërarchie en met leden die naast deze functies ook andere functies bleven bekleden. Binnen, maar vooral ook buiten de instelling.

In het verleden dacht iedereen bij een bibliotheek alleen maar aan boeken. De verandering van dat beeld lukt natuurlijk niet van de een op de andere dag. Met de opening van onze proeftuin konden we daar wel echt werk van gaan maken door in te zetten op de drie belangrijke functies van de bibliotheek:

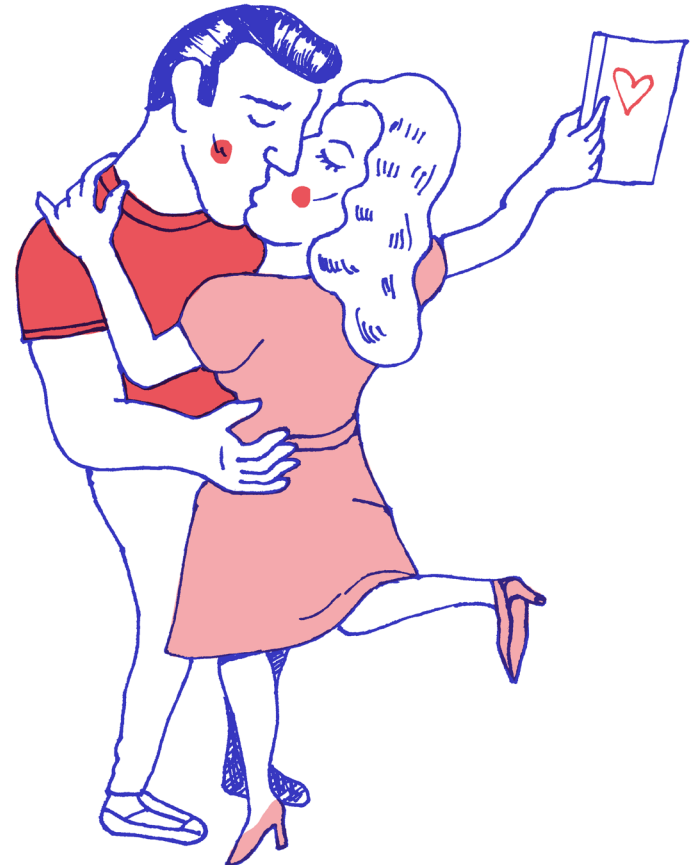
COLLECTIE

WERKPLAATS

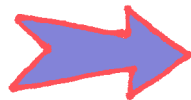

Bij de onvergetelijke openingsborrel kwamen we er al meteen achter wat het maximum aantal bezoekers was dat we in huis konden hebben. Het zat bomvol met enthousiaste mensen. En hoewel het idee achter ons concept natuurlijk niet meteen bij iedereen duidelijk was, zijn we toch maar van start gegaan. Voor de opening hadden we een lokaal schrijver uitgenodigd en hem gevraagd om een verhaal te vertellen dat iets met de bibliotheek te maken had. We vonden het bij ons als proeftuin horen om hem verder de vrije hand te geven, ook al gaf dat door zijn wat vrijgevochten imago van tevoren wel discussie. Dat hebben we geweten. Hij besloot zeer gedetailleerd te vertellen over een erotische ervaring die hij had gehad tussen de boeken bij een bibliotheek. Zo maakte hij duidelijk dat er in de bibliotheek inderdaad meer gebeurt dan het lezen en lenen van boeken. Een mooie start.

Vanaf het begin zijn we vijf dagen per week overdag geopend als bibliotheek en hebben we met iedereen die binnenliep -en nog steeds binnenloopt- het gesprek gevoerd over de proeftuin, de transitie naar Bibliotheek Nieuwe Stijl en de verhuizing naar de LocHal. Gesprekken leiden altijd tot iets. Minimaal een nieuwe kennismaking, een linkje of een lijntje naar elkaar en regelmatig blijkt er behoefte aan samenwerking waaruit ook programmering kan ontstaan.

Wanneer je gewoon aan de slag gaat zonder een echt plan blijkt na enige tijd dat er toch best een lijn zit in waar je mee bezig bent. Structuur is dan toch wel een te groot woord. We maakten programma's en faciliteerden bijeenkomsten en activiteiten op drie manieren:

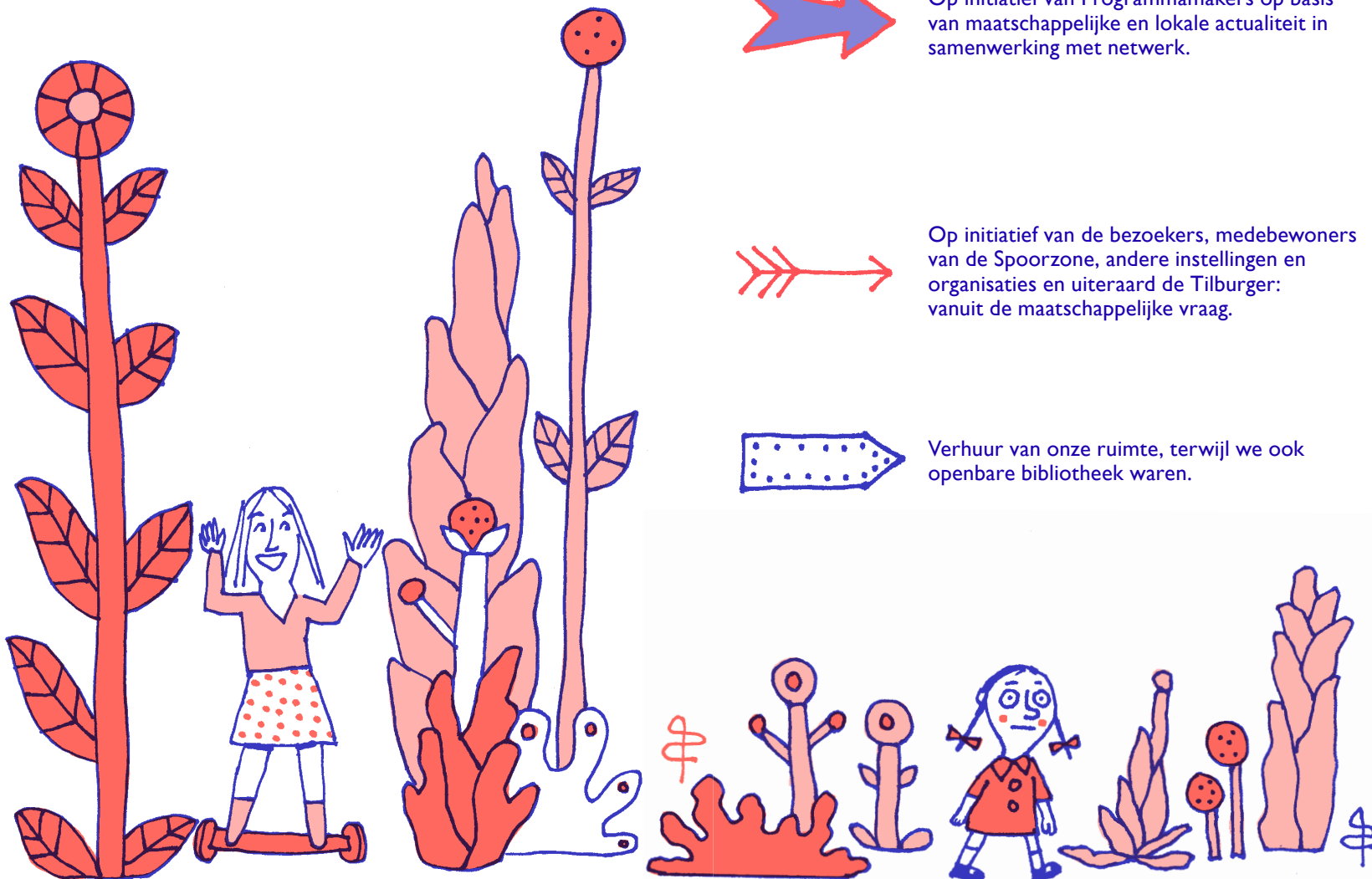
Op initiatief van Programmamakers op basis van maatschappelijke en lokale actualiteit in samenwerking met netwerk.

Op initiatief van de bezoekers, medebewoners van de Spoorzone, andere instellingen en organisaties en uiteraard de Tilburger: vanuit de maatschappelijke vraag.

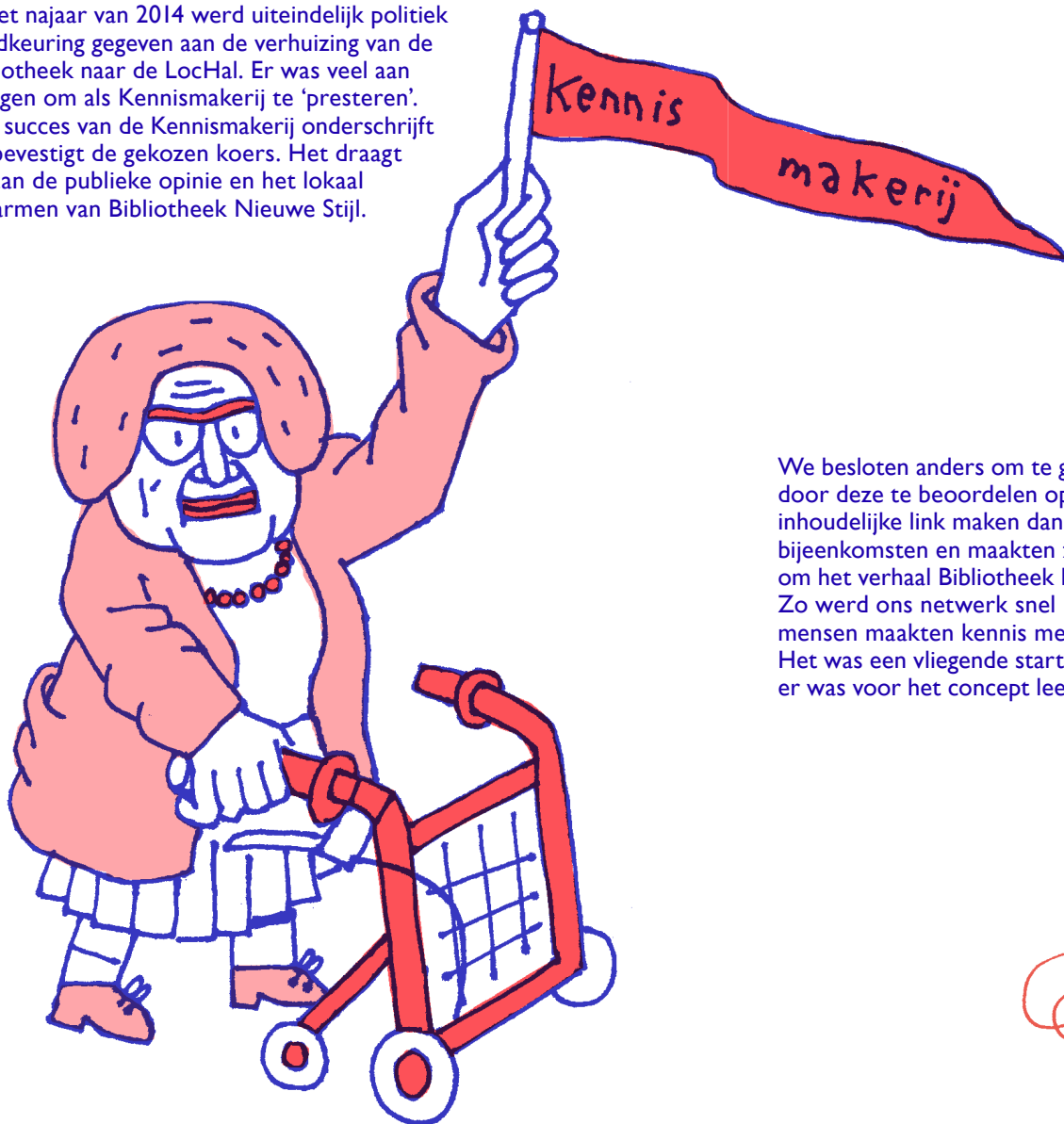

Verhuur van onze ruimte, terwijl we ook openbare bibliotheek waren.

Na een klein half jaar konden we niet anders dan besluiten om onze ruimte niet langer te verhuren. De vraag was te groot en het team te klein. Hierbij maakten wij duidelijk een inhoudelijke keuze: de inhoud van programmering draagt bij aan het vormgeven van Bibliotheek Nieuwe Stijl en de Verhuur doet dat niet.

In het najaar van 2014 werd uiteindelijk politiek goedkeuring gegeven aan de verhuizing van de bibliotheek naar de LocHal. Er was veel aan gelegen om als Kennismakerij te 'presteren'. Het succes van de Kennismakerij onderschrijft en bevestigt de gekozen koers. Het draagt bij aan de publieke opinie en het lokaal omarmen van Bibliotheek Nieuwe Stijl.

We besloten anders om te gaan met alle externe aanvragen door deze te beoordelen op de inhoud. Konden we een inhoudelijke link maken dan organiseerden we de externe bijeenkomsten en maakten zo van de gelegenheid gebruik om het verhaal Bibliotheek Nieuwe Stijl nog breder te delen. Zo werd ons netwerk snel nog groter en steeds meer mensen maakten kennis met Bibliotheek Nieuwe Stijl. Het was een vliegende start en door de grote interesse die er was voor het concept leek het wel op rolletjes te lopen.

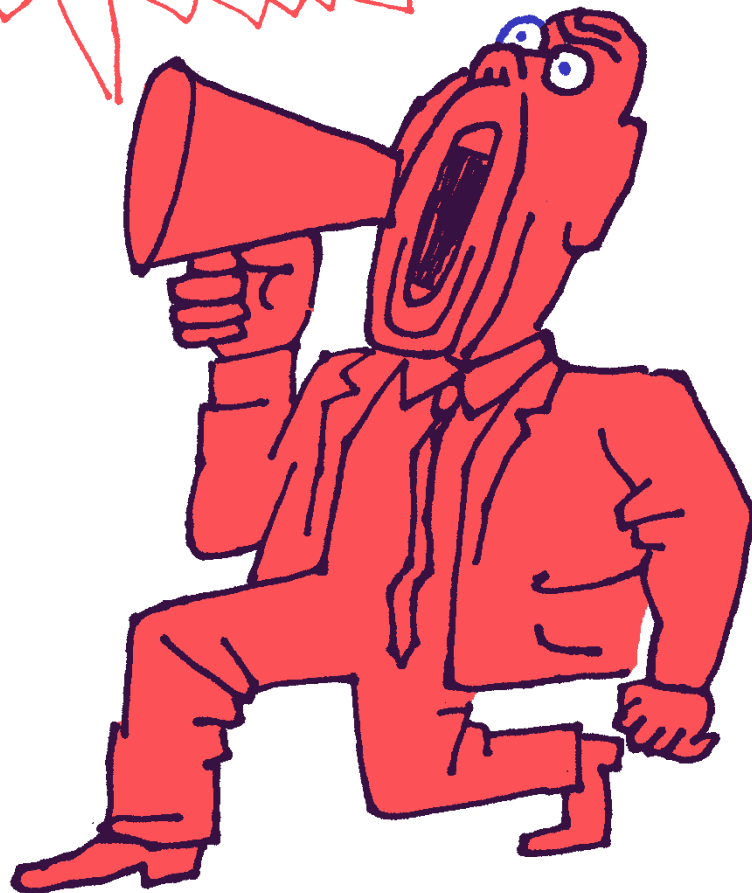

Toch is dat slechts een deel van het verhaal. Het was een ontzettend hectische start met meerdere wisselingen in het team die in zo'n kleine formatie amper op te vangen zijn. Daarnaast was de Kennismakerij op dat moment ook nog een eigenzinnig eilandje in een grote organisatie. De communicatie met collega's was zeer beperkt en de samenwerking verliep vaak stroef. Nooit vanuit onwil, maar verschillende werkwijzen botsten. De grote (soms wat) trage gestructureerde instelling tegenover de kleine (soms te) snelle en veelal chaotische vestiging. In ons team zijn flexibiliteit en improvisatievermogen onmisbare eigenschappen. Bij verschillende collega's waar we mee samenwerkten zagen we juist grote behoefte aan planning en structuur. We moesten wel samenwerken als collega's en kregen uiteindelijk ook meer begrip voor elkaar en vonden elkaar ergens in het midden.

Ondertussen in de instelling:

De eerste Kwartiermakers werden aangenomen in Tilburg West en Tilburg Noord. Hun opdracht was de maatschappelijke vraag uit de wijken op te halen en te vertalen naar programma's, samenwerking te zoeken en netwerken uit te breiden.

Een van de eerste programma's was de maandelijks terugkerende **Geekborrel WYSIWYG337**. Een uniek concept waarbij iedere keer presentaties worden gegeven van innovatieve technologische projecten in een opstartfase. De projecten zijn nog in ontwikkeling.

De 'geeks' in het publiek denken mee en de initiatiefnemers kunnen weer verder met hun creaties. Bij de Geekborrel is de borrel bijzaak en de verbinding en kennisdeling hoofdzaak.

Een van onze eerste grote successen was het programma **Armoede Leeft Niet**. De Kennismakerij en ook ik persoonlijk hadden hierin duidelijk de rol van verbinder en mede-initiatiefnemer in een groot lokaal maatschappelijk verhaal over armoede. In het glossy magazine de Quiet 500 werden Tilburgers geportretteerd die leefden in armoede. Een kennis van mij werd een van de bekendste gezichten van dit initiatief. Hij reisde het hele land door om zijn verhaal te delen. Hij was te gast bij talkshows op tv en stond zo eind 2014 bij ons op het podium. Het maakte veel los bij publiek, lotgenoten, pers en lokale ondernemers. En het was een van de aanleidingen van de Quiet 500 Community. Deze community verbindt vraag en aanbod aan elkaar, waarbij ondernemers die een maatschappelijke bijdrage willen leveren in contact gebracht worden met mensen die leven in armoede. Een mooi sociaal concept dat ook in andere steden opgestart wordt.

Bij het programma Armoede Leeft Niet zag ik zelf voor het eerst de grote meerwaarde die de bibliotheek als betrouwbare partner met een groot netwerk kan brengen.

Uiteraard ging er ook het nodige verkeerd. Een van de eerste missers was een programma dat grotendeels bestond uit een 'old-skool' lezing over W.O.I. Het had zomaar een interessant verhaal kunnen worden, ware het niet dat er amper publiek was. We concludeerden dat dit verhaal beter tot zijn recht was gekomen in een wat 'ouderwetsere' bibliotheek, maar ook vooral dat een programma echt sterker is wanneer je het met meerdere partijen organiseert.

Een mooi voorbeeld daarvan is het muzikale literaire programma **ParaBIEBop**. Een samenwerking met jazzpodium Paradox waarbij het doel is literatuur en jazzmuziek te koppelen. Hierdoor ontstaan hele bijzondere programma's waarbij het vaste publiek van de ene locatie ook de andere locatie bezoekt. Na twee succesvolle seizoenen zijn er eind 2017 ook kinderedities van ParaBIEBop.

paraBIEBop

on gender

Poetry Circle Sessions,
Dag van de Kinderrechten,
Inspirerende reisverhalen
van Tilburgers, On
Gender, Wereldse
Ontmoetingen, Hackatons,
de KinderKunstKaravaan,
Stadmakerscafé

Ondertussen in de instelling:

Kwartiermakers worden aangenomen voor alle vestigingen
en een team wordt geformeerd om het beleidsplan
2016-2019 vorm te geven.

Gaandeweg het tweede jaar, met de nodige teamwisselingen achter de rug, kwamen we erachter dat er meer lijn in onze programmering zat dan we gedacht hadden. We bleken programma's voor een groot deel te kunnen plaatsen onder een paar grote programmalijnen, waaronder Tegenlicht Meet Ups, Literatuur, Stadmakers Community, Armoede, Emancipatie, Radicale Signalen, Geek Community, Global Goals.

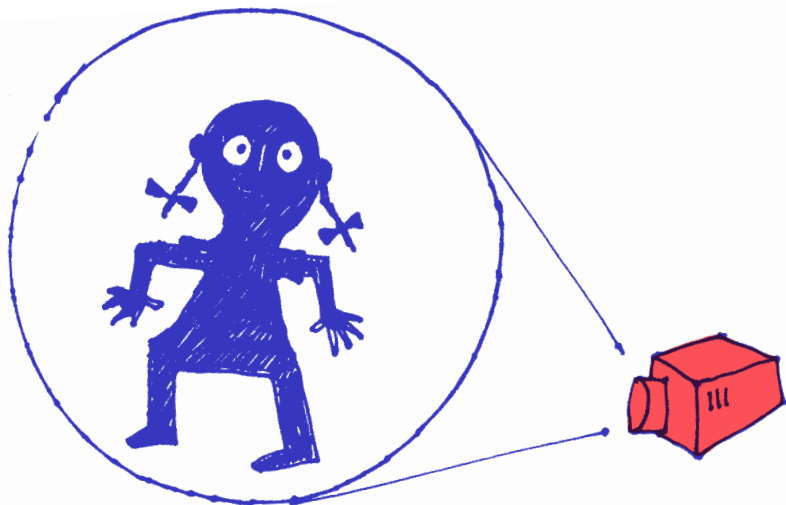
We spraken af dat we nog meer lijn en structuur wilden aanbrengen en we probeerden een logische jaarplanning vast te stellen. Om deze terugkerende afspraak hebben we tijdens evaluaties nog steeds veel plezier, omdat we erg weinig gestructureerde types in ons team hebben en erg veel structuur ook niet past bij onze creatieve proeftuin.

Een voorbeeld van een programma dat echt thuishoort in de Kennismakerij is de **Tegenlicht Meet Up**. Het inspirerende tv-programma Tegenlicht dient als aanleiding en input voor lokale Meet Ups. Wij hebben in januari 2015 de eerste Meet Up in de Kennismakerij georganiseerd die voortkwam uit de uitzending 'De onderwijzer aan de macht'. Een uitzending die al veel eerder op televisie was uitgezonden, maar met een thema dat op dat moment erg actueel was in Tilburg. De behoefte bleek groot om te praten over onderwijsinnovatie door mensen van verschillende leeftijden, sociale en culturele achtergronden en uit verschillende rollen en functies. Het programma maakte veel los en droeg zo bij aan het ontstaan van lokale initiatieven rondom dit thema. Een voorbeeld daarvan is de Stichting Voortgezet Vrijeschool Onderwijs Tilburg. In het schooljaar 2018-2019 gaat deze nieuwe school van start.

Ondertussen in de instelling:

Het nieuwe beleidsplan (2016-2019) is vaak onderwerp van gesprek en alle medewerkers worden op verschillende manieren meegenomen in het verhaal **AANGENAAM KENNISMAKEN** Bibliotheek Nieuwe Stijl.

Tegenlicht Meet up

HET NIEUWE BELEIDSPLAN

Belangrijke doelstellingen

— We maken mensen

Zelfredzaam

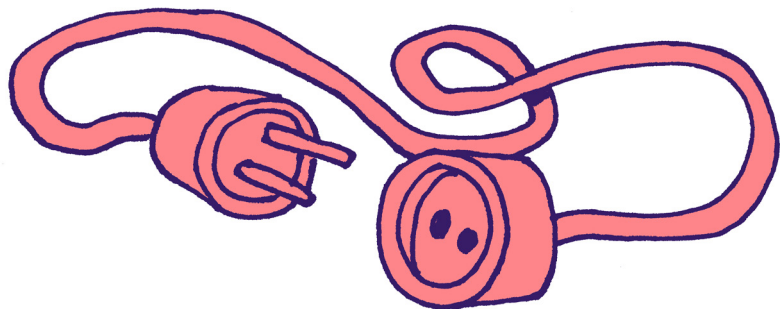

— We bieden ruimte aan

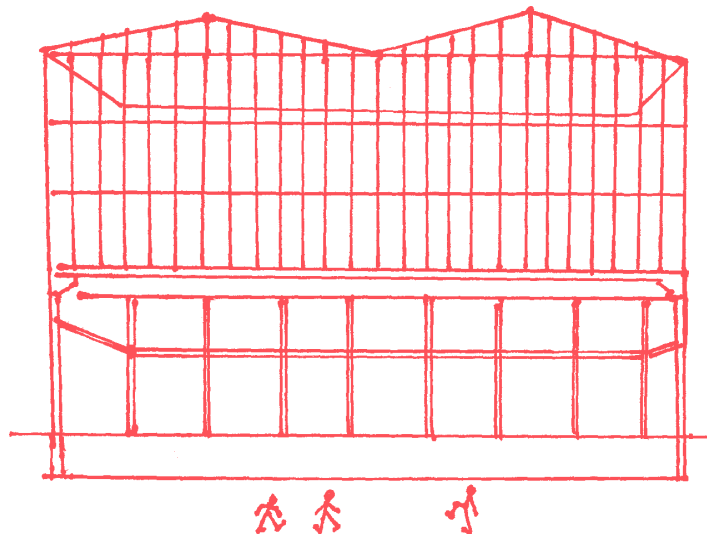
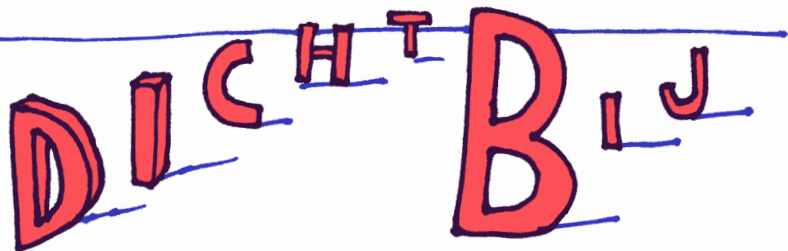
— We laten mensen met elkaar

VERBINDEN

We toetsen ideeën, vragen en aanvragen voortaan aan deze uitgangspunten. We kijken heel breed naar deze doelstellingen. Een term als zelfredzaamheid is daar een goed voorbeeld van. Voorheen werd dan vooral gesproken over taalvaardigheid en digitale vaardigheden. In de Kennismakerij bedoelden we hier zelfontplooiing mee, waaraan wij een bijdrage willen leveren door onze programmering. Die verschillende kijk op doelstellingen was bij de start van het beleidsplan opvallend en soms stonden ze voor ons symbool voor te weinig beweging in de grote instelling. Later bleek dat de aandacht die er aan het beleidsplan werd geschonken en de energie die erin werd gestoken om alle collega's mee te nemen in dit verhaal haar vruchten afwerpt. Daar komt bij dat iedere vestiging, plaats en wijk anders is en andere programma's en producten nodig heeft. De focus ligt niet overal op dezelfde plek en het kan elkaar juist erg mooi aanvullen. Zoals dat straks vanaf eind 2018 in de LocHal ook het geval zal zijn met Bibliotheek Tilburg Centrum en de Kennismakerij.

— We zijn letterlijk

Een voorbeeld van een programma dat wij plaatsen onder 'we maken mensen zelfredzamer' is **F*ck You?! Over seksuele zelfbeschikking**. Een programma gericht op jongeren met een titel die voor wat interne discussie zorgde. Waar leg je de grens? Voor mij was het belangrijk dat de titel opvallend zou zijn en jongeren zou kunnen aanspreken, maar ook wilde ik in één zin duidelijk maken waar het precies over ging.

Ondertussen in de instelling:

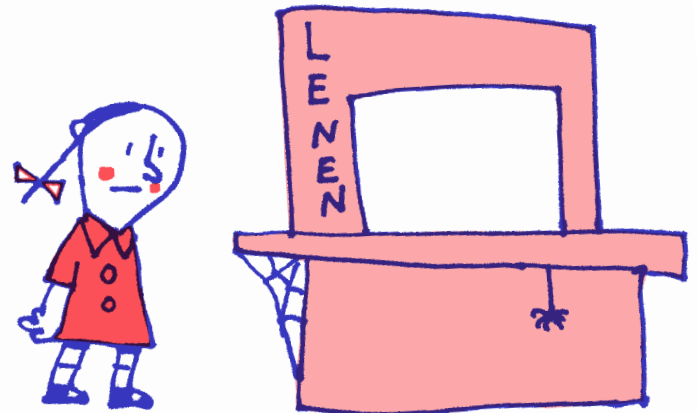
om verschillende redenen, maar zeker ook door de enorme groei van het aantal activiteiten en programmering, gaat de Afdeling Marketing & Communicatie veranderen. Deze afdeling legt haar focus veel minder op uitvoering en meer op strategische marketing. De Programmamakers en Front Office medewerkers gaan zelf alle promotionele taken uitvoeren.

De evaluatie na twee drukke seizoenen in de Kennismakerij levert een aantal belangrijke conclusies op. Te veel structuur werkt niet voor ons en past ook minder bij het concept Bibliotheek Nieuwe Stijl. Structuur en planning zijn wel nodig om de promotionele kant van onze programma's goed uit te kunnen voeren. We hebben veel meer uitvoerende taken gekregen die erg veel tijd kosten. Soms lieten we steken vallen omdat de tijd er gewoon niet was. We zouden meer keuzes moeten maken, maar daar bleken we niet altijd sterk in. In de nieuwe samenwerking met M&C zouden we de collega's bevragen op hun expertise, waardoor we gericht promotie kunnen voeren die effectiever is. In de praktijk bleken we alle tijd te steken in het zelf uitvoeren en hadden we bijna geen contact meer met onze collega's van M&C.

Een andere belangrijke conclusie in onze evaluatie halverwege 2016 was dat we bijzonder goed scoren op onze podiumfunctie en dat we hard aan de weg timmeren om onze werkplaatsfunctie te vergroten. De collectie, een belangrijk speerpunt van de bibliotheek, is bij ons nog te weinig zichtbaar. Het maakt soms onderdeel uit van de programmering, maar lang niet altijd.

Het feit dat we ons uitleenmeubel na twee jaar cadeau hebben gedaan aan een andere vestiging zegt genoeg.

Onze doelstellingen voor het nieuwe seizoen werden door deze conclusies:

* Collectie koppelen
aan programmering

* Afdeling M&C
inhoudelijk betrekken
bij onze programmering

We beseften door het succes met onze Podiumfunctie dat we inmiddels meer een 'podiumfabriekje' geworden waren. Hoe konden we een proeftuin blijven als we op een bepaalde manier meer van hetzelfde deden met wisselende thema's? We spraken af om meer met vormen te gaan experimenteren in programmering en wilden ook breder gaan kijken naar de koppeling collectie-programmering. Wij spraken zelf bij collectie nooit alleen over boeken en dat was een onderdeel van het verhaal dat wij zoveel mogelijk deelden. Het gaat ook over films, online filmpjes, websites, enzovoorts. In de praktijk waren we zelf echter ook niet verder gekomen dan bij onze programmering te vragen naar themaboeken aan onze collega's van Collectie. En dan nog meestal te laat om nog bij een programma neer te kunnen leggen. Dat moest beter kunnen.

Ondertussen in de instelling:

het plan Collectie Nieuwe Stijl wordt gepresenteerd en het Project Collectie Nieuwe Stijl in de LocHal start. Een onderdeel van dit project is experimenteren met Gastcuratorship en Gastcollectieoneurs.

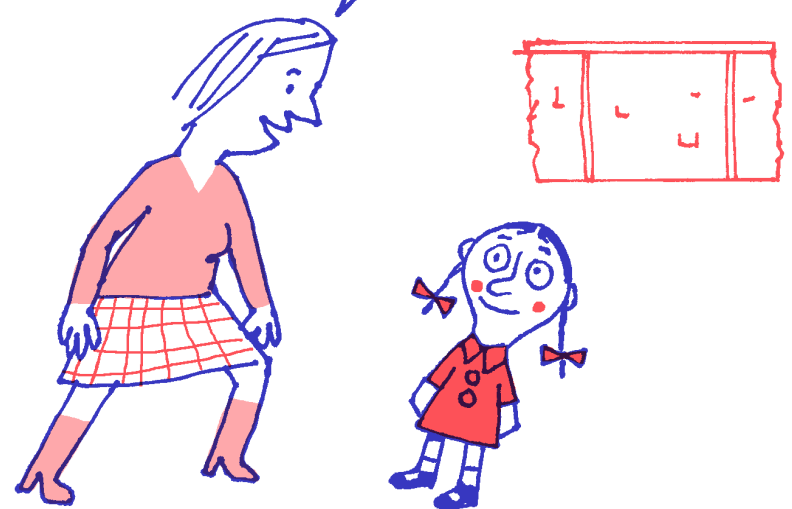

Halverwege 2016 verscheen Route 2020 in "Het verhaal van de Kennismakerij". Dit programma van de Vereniging van Openbare Bibliotheken gaat over herkenbaarheid en het positioneren van de bibliotheek en het delen van kennis en ervaring over wat we al doen in de branche. De Kennismakerij is geselecteerd als een van de proeftuinen die wezenlijk bijdragen aan de Bibliotheek van de Toekomst. De bibliotheek groeit: groeikracht en experiment in een veranderende wereld. De Kennismakerij kreeg hierdoor de mogelijkheid om te werken aan de doorontwikkeling van haar proeftuin. Bij onze teamevaluatie halverwege 2016 werd duidelijk dat we deze doorontwikkeling vorm zouden gaan geven door te gaan werken met multidisciplinaire teams. Het doel daarvan is versterking van de verbinding tussen Podium-Werkplaats-Collectie. We hebben drie teams samengesteld rondom de programmalijnen Privacy, Emancipatie en Stadmakers. In het bijgevoegde boekje "Werken in multidisciplinaire teams" staan onze ervaringen beschreven en concluderen we dat deze samenwerking goed gewerkt heeft. We geven wat tips en we doen een aantal aanbevelingen.

Wij zullen dus vaker gaan samenwerken in multidisciplinaire teams. Volgend najaar verhuizen we samen met BibliotheekTilburg Centrum naar de LocHal. Daarin komen we ook andere culturele partners tegen: **bkkc** en **Kunstbalie**. Ook **Seats2Meet** gaat zich vestigen op deze mooie plek. Naast programmering op het fysieke podium 'de Kennismakerij' creëren we in de LocHal verschillende 'Labs', waarin veel thematische programma's gaan plaatsvinden. Uiteraard blijven we bij alles wat we doen extern samenwerken en breiden we ons netwerk zo nog meer uit.

Door het vormgeven van de Labs in de LocHal zal er ook intern nog meer samengewerkt gaan worden rondom programmering. Zo gaan er weer nieuwe multidisciplinaire teams ontstaan. Samenwonen en samenwerken op die fantastische plek gaat veel kansen bieden en beweging creëren. We hebben er zin in!

Je bent volgend jaar
nog zeer welkom in
de Kennismakerij en
straks in de
LocHal.

Het verhaal van de Kennismakerij

Route 2020 koos de Kennismakerij uit als een van de proeftuinen onder de noemer 'de bibliotheek groeit'. We werden door dit traject in de gelegenheid gesteld aan onze doorontwikkeling te werken als proeftuinbibliotheek en onze ervaringen te delen met de branche. Sinds de start in september 2014 ben ik werkzaam als Programmamaker in de Kennismakerij. Het woord proeftuinbibliotheek kwam eerder nog niet voor in mijn vocabulaire. Door Route 2020 kreeg ik de kans om Ons Verhaal te vertellen in mijn woorden. Een verslag van een geweldige, bijzondere, chaotische en leerzame tijd op weg naar de LocHal-Bibliotheek Nieuwe Stijl.

Eef van Eerdewijk

Met speciale dank aan kunstenaar Jeroen de Leijer en special guest Eefje Wentelteefje.

